
ZA PROFESOREM VÁCLAVEM PŘÍHODOU

Ještě loni na Psychologických dnech jsme se těšili jeho přítomnosti – jeho mladistvému elánu, jeho stářím nenarušenému intelektu, jeho moudrosti. Kondice, kterou si do svého kmetského věku uchoval, znamenala pro nás všechny naději; a konečně i potvrzení optimismu, který prolíná posledním svazkem jeho životního díla *Ontogenese lidské psychiky* – o stárnutí a stáří. Bylo to, bohužel, setkání poslední. Zanedlouho potom nás opustil, a to způsobem klidným a náhlým, jakým by mělo být dopřáno odcházet dobrým a zasloužilým lidem.

Zamyšlení nad jeho životem dává vývojovému psychologu a vlastně psychologům vůbec mnoho námětů ke konfrontacím s ontogenetickou teorií, na jejímž rozvíjení u nás se profesor Příhoda maximálně podílel. Jen bohatství života, stálé snažení, neutuchající zájem o současné dění, tvoření je s to natolik uchovat psychické schopnosti do vysokého věku. Jen stálé aktivní vypořádávání s životními překážkami, odmítání resignace může během života dále rozvíjet krystalickou inteligenci, kompenzovat fyziologické úbytky, zachovat integrovanou osobnost.

Přehled vědecké a osobní dráhy profesora Příhody podávají vzpomínkové články k jeho jubilejím v posledních desetiletích; zevrubnou biografii bude třeba ještě zpracovat. Bude muset zachytit jeho začátky působení ve vědě už od 20. let tohoto století, studium psychického vývoje inspirované srovnávacími psychology a zvláště Thorndikem, jeho aktivní působení v pedagogické teorii, jeho průkopnické přístupy k některým didaktickým postupům (zvláště k metodě vyučování čtení) a při zavádění didaktických testů; dále četné výzkumy českého dítěte – studium vývoje řeči, myšlení, inteligence; a konečně i dlouholetou pedagogickou činnost na vysokých školách – pedagogické a filozofické fakultě UK. Biografie pak nebude smět opomenout podstatný aspekt či dimenzi jeho práce – rozsáhlé a intenzivní studium světové literatury, podmiňující všestranný a nanejvýš moderní syntetizující přístup k ontogenese lidské psychiky, zachycený v jeho nejrozsáhlejších monumentálních díle – díle, které nemá v koncepci zachycení celého životního cyklu v Evropě a snad ani jinde ve světě obdoby.

Tento hrubý přehled vypadá jako závratná vědecká kariéra. Profesor Příhoda byl nositelem Řádu republiky a medaile J. A. Komenského, byl dlouhá léta čestným předsedou Československé psychologické společnosti. Bližší přihlédnutí k životní historii tohoto energického vědce a pedagoga však už odhaluje mnohá úskalí, která se na jeho pracovní i životní dráze vyskytly. Jeho názory byly vždycky promptní a jasné, navozovaly tedy polemiky s odborníky zastávajícími jiné koncepce a názory, i spory s praktickými pedagogy a organizačními činiteli.

Ale profesor Příhoda se nevzdával snadno, a ani odchod do důchodu neznamenal pro něho složení rukou v klín — naopak otvírá mu cestu k soustředěné pravidelné práci, která posléze přináší plody i uspokojení. Snad právě už z velké části geneticky determinovaná životní energie a adaptabilita usnadnila schopnost přesunutí aktivit do studovny a soustředění se na dílo i za nejistých podmínek, zda jeho dílo bude přijato.

Jako učitele si ho pamatuji jasně: vlídný, společenský, roztomilý, dvorný a především zaujatý svým předmětem byl snad nejoblíbenějším z tehdejších profesorů. Dokázal i oběti, které z hlediska našich nynějších pedagogických rolí nám mohou být mementem a modelem. Vzpomínám si, že mě jednou zkoušel (jako neznámovou novou posluchačku) leže na nemočnickém lůžku; a jeho přátelský a naprosto nesebelitující projev mne uvedl v úplné nadšení. Vzpomínám si, že přede mnou kráčel s mladší posluchačkou a okamžitě přešel na stranu směrem k ohrožující silnici. A vzpomínám si i na jeho vtipnost, která ho neopustila ani při posledním setkání v jeho devadesáti letech.

Psychologů a snad vůbec vědců, kteří se nebojí obhajovat vlastní názor, kteří neopouštějí širší životní spektrum a tvůrčí činnost ani po četných frustracích či dílčích neúspěších, je málo. Tím větší je škoda, že už nás opustil a nevydal další díla. I tak však učinil mnoho, a zůstane pro mne — a věřím, že pro všechny, kteří ho znali — symbolem čestného životního běhu vědce, a vzorem všestranného vytěžení ze života až do posledního dne.

Jarmila Kotásková